

BENDRAVIMO SU PAAUGLIU TAISYKLĖS

Tam, kad bendravimo taisyklės būtų veiksmingesnės, bendraujant su vaiku patartina laikytis šių nuostatų (pagal J. Gray (2005)):

1. *Vaikas gali būti kitoks nei visi.*
2. *Vaikas gali klysti.*
3. *Vaikas gali rodyti neigiamas emocijas.*
4. *Vaikas gali daug norėti.*
5. *Vaikas gali prieštarauti, bet privalo nepamiršti, kad tėtis ir mama (arba pedagogai) yra situacijos šeimininkai.*

Gali būti kitoks nei visi. Kiekvienas vaikas gimsta nepakartojamas. Tai reiškia, kad vaikai paprastai būna visiškai kitokie, nei juos įsivaizduoja tėvai. Kiekvienas vaikas išsiskiria tik jam būdingais gabumais, kiekvienas turi ypatingų poreikių. Todėl būtina juos toleruoti ir priimti tokius, kokie jie yra. Nesuprasdami tarpusavio skirtumų, žmonės paprastai mano, kad kiti turėtų reaguoti ir elgtis kaip jie. Kai suvokiame galimus tarpusavio skirtumus, nelaikome žmogaus nenormaliu, jeigu jis reaguoja ir gyvena kitaip negu mes. Labai svarbus yra pasitikėjimas savo paaugliu – tai pripažinimas, kad viskas gerai, žinojimas ir tikėjimas vaiko sugebėjimu pasiekti sėkmę ir pasimokyti iš klaidų, tai vaiko savybių skleidimosi stebėjimas žinant, kad viskas bus gerai. Ypač svarbu įvertinti patarimų galią vaikams. Patarimas nėra blogas dalykas. Patarti reikia tik tada, kai vaikai prašo. Bėda ta, kad per dažnas patarinėjimas priverčia vaikus jų nepaisyti. Nepatarinėkite, kai vaikai prieštarauja. Tuomet jie pamažu nustoja klausę patarimų, net tuomet, kai jiems jų labai reikia. Patarti galima tik tada, kai paauglys to prašo. Pozityviai auklėjant vaikus neturime pamiršti temperamentų skirtumus, vaikų intelekto savybių. Vaikai kelia mums neigiamas emocijas tik tuomet, kai pamatome, jog jie yra kitokie, negu tikėjomės. Prisiminę, kad jie turi būti kitokie, galima ramiai apgalvoti, kaip tinkamai su jais bendrauti.

Gali klysti. Vaikai yra ne tik nepakartojami ir skirtingi, bet į šį pasaulį atsineša savų reikalavimų ir sunkumų. Nei vienas vaikas nėra tobulas. Visi paaugliai klysta. Klysta kiekvienas, todėl neleisti vaikams klysti yra žiauru. Negalima paauglių ir gėdyti. Užuoat gėdiję arba baudę taisykite jų elgesį, stenkitės įdiegti jiems sugebėjimą mokytis iš savo klaidų ir atsakingai jas ištaisyti. Todėl galima vaikus išmokyti atsakomybės tik tada, kai patys būsime atsakingi. Svarbu prisiminti, kad jeigu suprantate, kad skaudinate vaikus, atleiskite sau, kaip norėtumėte, kad vaikai nebaustų savęs už klaidas.

Galima rodyti neigiamas emocijas. Gyvenimo sunkumai ir apribojimai visiems vaikams sukelia neigiamų emocijų, kurios yra natūrali ir svarbi jų vystymosi dalis. Kai paaugliams leidžiama rodyti neigiamas emocijas, pabunda ir stiprėja jų valia, jie jaučia gyvenimo kryptį. Kai vaikai išklausomi, kai paisoma jų jausmų, stiprėja jų asmenybė, tačiau gali rasti nepamatuotas savo galios jautimas. Jeigu vaikas iširsta ir viską daro savaip, leisdami reikšti neigiamas emocijas jūs ne tik

lepinate, bet verčiate jaustis nesaugiai. Būtina kontroliuoti savo elgesį, kad pataikavimas vaikui nevirstų stengimusi išvengti pykčio protrūkių. Jeigu norime išmokti paauglius valdyti emocijas, turime tai daryti patys. Kad įveiktume polinkį savo jausmus išlieti ant vaikų, privalome skirti laiko sau ir patys įveikti stresą bei susikaupusias emocijas. Nesugebėdami įveikti savo streso neišmokysime vaikų valdytis.

Daug norėti galima. Jeigu mes rodom vaikams pakankamai meilės, padedame mokytis valdyti jausmus, tai gavę leidimą daug norėti vaikai netampa įnoringi ir sunkiai valdomi. Gavę progą pakoreguoti savo norus ir susitaikyti su gyvenimo apribojimais, vaikai ima vertinti tai, ką turi. Valia yra mūsų sielos raiška. Jeigu vaiko valia nepalaužta ir jos paisoma, siela gali „kvėpuoti ir augti“. Kai mes puoselėjame vaiko valią, stiprėja jo ryšys ir noras padėti mums. Mokydamiesi norėti ir paisyti tėvų (pedagogų) norų, paaugliai išmoksta gerbti, bendrauti, padėti kitiems, nusileisti ir derėtis. Vaikų, kuriems leidžiama daug norėti, mąstymas platus, planai dideli, jie pasitiki savo sugebėjimu daug pasiekti.

Gali prieštarauti, bet šeimaininkai yra tėtis ir mama (pedagogai). Kai leidžiama prieštarauti, paaugliai pajėgia suprasti savo norus ir išmoksta derėtis. Tai nereiškia, jog visuomet darome tai, ko nori vaikas. Leisdami vaikui prieštarauti, galima geriau kontroliuoti jo elgesį. Prieštaraudamas ir paklusdamas, paauglys patiria ir supranta, jog tikrieji padėties šeimaininkai yra tėtis ir mama (pedagogai). Galėdami prieštarauti ir priešintis autoritetui, vaikai suvokia, jog yra kontroliuojami. Jie jaučiasi saugūs, o tai labai svarbu, kad paauglys galėtų normaliai vystytis ir bręsti. Išmokus suderinti laisvę ir vadovavimą, pozityvaus auklėjimo metodai tampa labai veiksmingi.

Panašios nuomonės laikosi ir A. Černius: daug lengviau ir efektyviau bus bendrauti su paaugliais tada, kai tėvai ar mokytojai žinos ir tinkamai galės įvertinti savo paauglių lūkesčius. A. Černius (1992) vardija tokius vaiko pageidavimus:

1. Nusišypsokite, kai mane pamatote.
2. Kreipkitės į mane mano vardu.
3. Klausykitės manęs, kai aš kalbu.
4. Pasakykite man, kad manęs pasiilgote ar pasigedote, kai aš nebuva mokykloje.
5. Pasakykite ir padrąsinkite mane už mano specialius gabumus, net jei jie nebūna pažymėti mokinio knygelėje.
6. Suteikite man kasdien galimybę ką nors pasiekti - kad ir nereikšmingoje srityje.
7. Pagirkite mane, kai aš ką nors padarau gerai.
8. Jei Jūs nepatinka, ką aš darau, padėkite man suprasti, kad Jūs mane vis tiek mėgstate kaip asmenį.
9. Parodykite man, kad aš turiu ateityje daug galimybių ir kad galiu siekti tikslų.
10. Padrąsinkite mane dideliems siekiams.

Ne tik efektyvaus bendravimo taisyklių žinojimas, bet ir vaiko lūkesčių ir norų pažinimas padės sėkmingiau bendrauti su paaugliu jo kritinės raidos stadijoje ir leis pasiekti norimų rezultatų tarpasmeniniuose santykiuose.